

طراحی فضایی سبز و بازار به منظور یکپارچه سازی شهری

مروزی بر ادبیات و بهترین شیوه عمل

تالیف: جیسون بایرن و نیل سایپ

ترجمه: الینا محمد حسنی - مرضیه ریاضی

انتشارات فرورزش

۱۳۹۴

انتشارات فروزش

سرشناسه	: بایرن، جیسون
عنوان و نام پدیدآور	: طراحی فضای سبز و باز به منظور یکپارچه‌سازی شهری: مروری بر ادبیات و بهترین شیوه عمل / تألیف جیسون بایرن نیل سایپ؛ ترجمه الینا محمدحسینی، مرضیه ریاضی.
مشخصات نشر	: تبریز: فروزش، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۸ص: مصور(رنگی).
شابک	: 978-964-547-485-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: عنوان اصلی: Green and open space planning for urban consolidation...C,2010.
یادداشت	: کتابنامه .
موضوع	: معماری منظر شهری
موضوع	: طراحی منظر
موضوع	: پارک‌های شهری - طراحی
موضوع	: فضاهای عمومی - طرح و ساختمان
موضوع	: زیباسازی شهری
شناسه افزوده	: سایپ، نیل جی.
شناسه افزوده	: Sipe, Neil G
شناسه افزوده	: محمدحسینی، الینا، ۱۳۶۱ - مترجم
شناسه افزوده	: ریاضی، مرضیه، ۱۳۶۶ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ۷۴۵۴/۷ SB۴۷۲
رده بندی دیویی	: ۷۱۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۱۲۲۱۸

کد: ۱۰۶۷

نام کتاب: طراحی فضای سبز و باز به منظور یکپارچه‌سازی شهری، مروری بر ادبیات و بهترین شیوه عمل

تألیف: جیسون بایرن و نیل سایپ

ترجمه: الینا محمدحسینی و مرضیه ریاضی

ناشر: انتشارات فروزش

تیراژ: ۵۰۰ نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

صحافی: فروزش قیمت: ۶۵۰۰۰ ریال

ISBN: 978-964-547-485-8

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۷-۴۸۵-۸

مراکز پخش و فروش

دفتر و فروشگاه مرکزی: تبریز- خیابان امام خمینی، نرسیده به چهارراه آبرسان

تلفن: ۳۳۳۶۹۵۲۵ (۰۴۱) فاکس: ۳۳۳۵۷۰۶۱ (۰۴۱)

دفتر پخش تهران: ۶۶۴۶۱۴۶۰ (۰۲۱)

سخن مترجم

امروزه توجه به نقش و اهمیت فضاهای سبز به عنوان بخشی از فضاهای باز شهری بطور چشمگیری رو به افزایش بوده و وجود تنوعی از گونه‌های مختلف این فضاها در محیط‌های شهری یکی از معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی در شهرها محسوب می‌شود. برنامه‌ریزان شهری نیز پس از انقلاب زیست محیطی در دهه‌ی ۱۹۶۰، ادغام توسعه‌های شهری را با تنوعی از فضاهای سبز و باز طبیعی از قبیل پارک‌ها، پلازاها، مسیرهای پیاده‌روی طبیعی و ... مورد توجه قرار داده‌اند تا از این طریق علاوه بر ارتقای کیفیت زندگی ساکنان، زیستگاه‌های شهری را تقویت کرده، تنوع زیستی را افزایش داده و ارتباطات اکولوژیکی را بهبود بخشند.

کتاب حاضر نیز با این هدف در پی آن است تا بهترین شیوه‌ی عمل را برای سازماندهی و توسعه‌ی مجدد بخش مرکزی شهر بریزن در استرالیا ارائه دهد، بدین منظور سیاست یکپارچه‌سازی شهری را انتخاب نموده است. این سیاست می‌تواند فرصت‌هایی را برای بهتر کردن و بهم پیوستن فضاهای عمومی به منظور رفاه ساکنان فراهم نماید. مسئله‌ی بخشی مرکزی بریزن عدم پاسخدهی روش استانداردسازی - که زاده‌ی تفکرات مدرنیسم می‌باشد - و در نتیجه تولید فضاهای ناکارآمد و غیر جذاب برای کاربران است. لذا در مقابل استفاده از استانداردها که در عمل نامعقول و نادرست می‌آمدند، طراحان و برنامه‌ریزان رویکرد نیازمحور را اتخاذ نموده‌اند تا به خلق فضاهای سرزنده‌تر و نزدیک‌تر با نیاز و خواسته‌ی مردم چه استفاده‌کنندگان دائمی و چه گردشگران فائق آیند. در نهایت کتاب حاضر سعی نموده نمونه‌هایی که تحت اصلاحات بر اساس این سیاست و همچنین رویکرد نیازمحور قرار گرفته‌اند، بررسی کند تا از طریق راهنمایی گرفتن از آنها به توسعه‌ی هسته‌ی مرکزی بریزن پردازد.

همچنین لازم به ذکر است که در ترجمه‌ی کتاب بیشترین تلاش برای پایبندی به اصل امانت در تمام اصطلاحات مورد استفاده در متن صورت گرفته است و از این سو تمام لغات و اصطلاحات تخصصی توسط مترجمان در پاورقی آورده شده و در هر قسمت که ضروری دانسته شده توضیح بیشتری نیز اضافه گردیده است.

درباره‌ی برنامه‌ی تحقیقات شهری

برنامه‌ی تحقیقات شهری^۱ (URP)، در سال ۲۰۰۳ به عنوان تحقیقات استراتژیک و طرح ابتکاری مشارکت دانشگاه گریفیث^۲ ایجاد شد. کانون توجه استراتژیک برنامه‌ی تحقیقات شهری، پژوهش و حمایت در یک بافت منطقه‌ای شهری است. برنامه‌ی تحقیقات شهری به دنبال بهبود شناخت، و گسترش پاسخ‌های نوآورانه به چالش‌ها و فرصت‌های شهری استرالیا از طریق انجام و انتشار تحقیقات، حمایت از دستورالعمل‌های جدید سیاسی، و ارائه‌ی مساعدت‌های آموزشی می‌باشد. هدف ما این است که نتایج تحقیقات و فعالیت گروهی خود را تا حد ممکن رایگان و گسترده در دسترس قرار دهیم.

نشریات برنامه‌ی تحقیقات شهری

نشریات موضوعی URP، مشکلات و چالش‌های موجود را بررسی، و از دستورالعمل‌های بالقوه‌ی جدید در سیاست شهری استرالیا حمایت می‌کند. نشریات پژوهشی URP، یافته‌ها و نتیجه‌گیری‌ها را از برنامه‌ی تحقیقات بیان می‌کند.

نشریات موضوعی و پژوهشی توسط استفان هورتون^۳، مدیر مرکز و عضو کمکی تحقیقات در برنامه‌ی تحقیقاتی شهری ویرایش می‌شوند.

تمامی انتشارات URP، می‌توانند از سایت زیر بصورت رایگان دانلود شوند:

<http://www.griffith.edu.au/urp>

درباره‌ی نگارندگان:

دکتر جیسون بایرون^۴ مدرس دانشگاه، در دانشکده‌ی محیط زیست گریفیث و عضو هیات علمی برنامه‌ی تحقیقات شهری می‌باشد.

دانشیار نیل سایپ^۵ مدیر رشته‌ی برنامه‌ریزی دانشکده‌ی محیط زیست گریفیث و عضو هیات علمی برنامه‌ی تحقیقات شهری می‌باشد.

¹ Urban Research Program

² Griffith University

³ Stephen Horton, Email: s.horton@griffith.edu.au

⁴ Jason Byrne, Email: jason.byrne@griffith.edu.au

⁵ Neil Sine, Email: n.sine@griffith.edu.au

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۲	محدوده‌ی مورد مطالعه
۱۵	چه نوع فضاها بی بررسی شدند؟
۱۵	دامنه و هدف از مرور ادبیات موضوع
۱۶	پژوهش در زمینه‌ی فضای سبز
۱۷	تراکم و برهمکنش فضای سبز
۱۸	ساکنان تراکم بالا و نیازهای فضای سبز آنها
۲۱	هیچ دو پارکی یکسان نیستند
۲۵	چگونه محیط‌های ساخته شده بر استفاده از فضاهای سبز تأثیر می‌گذارند؟
۲۷	علل تأمین فضاهای سبز
۳۰	منافع زیست محیطی
۳۱	منافع اجتماعی
۳۱	منافع اقتصادی
۳۲	جمع بندی
۳۳	گونه شناسی فضاهای سبز / باز شهری
۳۳	پارک‌ها
۴۲	پلازاها
۴۶	یک نمونه از پلازاها

۴۷	مسیرهای پیاده‌روی شهری / سبزه‌راه‌ها
۴۹	خیابان‌ها
۵۴	جمع بندی
۵۶	استانداردهای برنامه‌ریزی
۵۶	استانداردها در مقابل نیازها
۵۹	عوامل تأثیرگذار بر استفاده از پارک، فضای باز و سبز
۶۰	ایمنی
۶۰	تفاوت‌های فرهنگی
۶۱	زیبایی‌شناسی
۶۱	زمان، حمل و نقل، نگرش‌ها، ترجیحات و توانایی‌ها
۶۲	ارزیابی‌های نیازمحور
۶۴	بهترین شیوه‌ی عمل در برنامه‌ریزی فضای سبز نیازمحور
۶۵	جمع بندی
۶۶	بهترین شیوه‌ی برنامه‌ریزی در ارزیابی فضاهای سبز / باز
۶۸	ارزیابی نیازها به فضای سبز در بخش مرکزی بریزبن
۶۹	مسافت پیاده‌روی و دوچرخه سواری
۶۹	مشخص نمودن فضای سبز در منطقه‌ی مورد مطالعه
۷۰	ویژگی‌های اجتماعی - جمعیتی منطقه‌ی مورد مطالعه
۷۱	جمع بندی
۷۲	مطالعات موردی در استرالیا
۷۲	پرت شرقی، WA
۷۴	بندرگاه دارلینگ، سیدنی، NSW
۷۵	میدان فدراسیون، ملبورن، VIC
۷۶	ساحل جنوبی، بریزبن، QLD

۷۸	جمع بندی
۷۹	مطالعات موردی بین المللی
۷۹	روستای ملنیوم، لندن
۸۰	آمستردام، هلند
۸۲	وستر پارک، آمستردام
۸۳	کینهاگ، دانمارک
۸۳	پاریس، فرانسه
۸۴	مالمو، سوئد
۸۵	شیکاگو، ایالات متحدهی آمریکا
۸۶	لس آنجلس، ایالات متحدهی آمریکا
۸۷	پارک طبیعی آگوستوس هاو کینز
۸۹	هانگزو، چین
۹۲	جمع بندی
۹۲	نتیجه گیری
۹۵	منابع
۱۲۵	پیوست
۱۲۵	پیوست ۱: پایگاه داده‌های مرجع و واژه‌های تحقیق
۱۲۶	پیوست ۲: فهرست مجلات مرجع

«فهرست اشکال»

- شکل ۱: محدوده‌ی مورد مطالعه..... ۱۴
- شکل ۲: پیاده‌راه تفریحی، هاید پارک، سیدنی..... ۲۳
- شکل ۳: باغ‌های گیاه شناسی، بریزبن..... ۲۳
- شکل ۴: پارک بلوار، ملبورن..... ۲۴
- شکل ۵: پارک بوم شناختی، آپسویچ..... ۲۴
- شکل ۶: صندلی‌های تاشو، هاید پارک، لندن..... ۲۸
- شکل ۷: کیوسک، پارک جیانگ آن، شانگهای..... ۲۹
- شکل ۸: کافه، دریاچه‌ی باختری، هانگزو..... ۲۹
- شکل ۹: تناثرای ام ای ایکس، پارک نمایشگاهی، لس آنجلس..... ۳۰
- شکل ۱۰: گونه شناسی پارک‌ها..... ۳۵
- شکل ۱۱: درجه بندی و تودرتویی پارک‌ها..... ۳۷
- شکل ۱۲: نمودار عنکبوتی از شاخص‌های بالقوه..... ۴۱
- شکل ۱۳: اجرای موسیقی در میدان مرکزی کپنهاگ، دانمارک..... ۴۴
- شکل ۱۴: پلازای کنار اقیانوس، بی‌های، چین..... ۴۵
- شکل ۱۵: فضاهای جاذب در پلازای وو شان، هانگزو، چین..... ۴۵
- شکل ۱۶: پلازای متروکه‌ی گالری هنری، بریزبن..... ۴۶
- شکل ۱۷: پیاده‌روی دریاچه‌ی صخره سفید، دالاس..... ۴۹
- شکل ۱۸: پیاده‌روی کنار دریا، شیکاگو..... ۴۹
- شکل ۱۹: پارک پیاده‌رو، هانگزو، چین..... ۴۹
- شکل ۲۰: پیاده‌روی خط ساحلی، سیدنی..... ۴۹
- شکل ۲۱: مسیر استراگت در کپنهاگ، یک فضای باز عمومی..... ۵۱
- شکل ۲۲: کارهای هنری ادگار مولر، ایرلند..... ۵۳

- شکل ۲۳: پروژه‌ی توسعه‌ی مجدد پرت شرقی..... ۷۴
- شکل ۲۴: فضاهای سبز و باز بندرگاه دارلینگ..... ۷۵
- شکل ۲۵: میدان فدراسیون، ملبورن..... ۷۶
- شکل ۲۶: پیاده‌رو و تاق بست ساحل جنوبی، بریزبن..... ۷۸
- شکل ۲۷: پلازا و مسیر پیاده‌روی، پارک اکولوژی گرنویچ، لندن..... ۸۰
- شکل ۲۸: آبراهه، خیابان سبز و کافه‌های خیابانی، آمستردام..... ۸۱
- شکل ۲۹: رستوران کنار آبراهه و مسیر طبیعی، وستر پارک، آمستردام..... ۸۲
- شکل ۳۰: پارک و پلازای مرکزی شهر، کپنهاگ..... ۸۳
- شکل ۳۱: آبنمای کنار خیابان و دوره‌گردان محوطه‌ی کلیسا، پاریس..... ۸۴
- شکل ۳۲: پلازای کناره‌ی ایوانوس و پارک اکولوژی در مجاور آن، مالمو..... ۸۵
- شکل ۳۳: مسیر پیاده‌روی کنار دریا و آبارهای مجاور، شیکاگو..... ۸۶
- شکل ۳۴: پارک طبیعی آگوستوس ها، کینز، لس آنجلس..... ۸۹
- شکل ۳۵: بازارچه‌ی کشاورزان پارک کناره‌ی راه آهن..... ۹۱
- شکل ۳۶: پلازای کنج خیابان سبز..... ۹۱
- شکل ۳۷: پارک‌ها و خانه‌سازی‌های کنار آبراهه..... ۹۱
- شکل ۳۸: مسیر پیاده‌روی کنار آبراهه..... ۹۱
- شکل ۳۹: پارک مجاور بزرگراه..... ۹۱
- شکل ۴۰: منظر خیابان سبز..... ۹۱

«فهرست جداول»

- جدول ۱: گونه‌شناسی پایه‌ای از پارک‌ها..... ۳۹
- جدول ۲: مقایسه‌ی استانداردهای پارک‌های بین‌المللی و استرالیا..... ۵۸

شهرهای استرالیا در دهه‌های اخیر تحت اصلاحات گسترده‌ای قرار گرفته‌اند، به عنوان سیاستمداران، تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان باید از قابل زیست باقی ماندن محیط‌های ساخته شده‌ی خود و توانایی انطباق آن‌ها با سبک‌های جدید زندگی و تمایلات جمعیتی اطمینان حاصل می‌کردیم. یکپارچه‌سازی شهری یکی از این اصلاحات است (۱). یکپارچه‌سازی شهری یک سیاست مدیریت رشد می‌باشد که هدف آن دور کردن رشد از سایت‌های سبز و توسعه نیافته‌ی پیرامون کلانشهری توسط افزایش تراکم در محیط‌های ساخته شده‌ی موجود، از طریق کوچکتر کردن حومه‌ها و افزایش خانه‌های با تراکم بالا بویژه در بخش مرکزی شهر است (۲)، این اصطلاح گاهی با عنوان "مهار شهری"، "رشد هوشمند"، "نوسازی شهری"، "تجدید حیات شهری" و "تراکم سازی" بیان می‌شود. طرفداران یکپارچه‌سازی استدلال می‌کنند که این راه به استفاده‌ی کارآمدتر از زیرساخت‌ها و خدمات موجود منجر می‌شود، در حالی که به طور همزمان مزایای متعددی از جمله: حفاظت از فضاهای سبز با ارزش در حاشیه‌ی مناطق کلانشهری، کاهش ترافیک و آلودگی، و حتی مبارزه با جاقی و شیوه‌ی زندگی بدون تحرک را ارائه می‌دهد (۳، ۶-۱۰).

لیکن گروه‌های اجتماعی مختلف و محققان شهری، یکپارچه‌سازی شهری را مورد انتقاد قرار داده‌اند، با این استدلال که این روش ماهیت و میراث محله‌های بخش مرکزی شهر را به عنوان مثال با تبدیل فضای باز عمومی با ارزش به توده‌های شهری، اسکان مردم در محل‌های پر سر و صدا و ایجاد مضرات اجتماعی و تضعیف انسجام اجتماعی به مخاطره خواهد انداخت (۴، ۱۴-۱۱). چنین انتقاداتی قطعاً در مکان‌هایی ضرورت می‌یابد که برنامه‌ریزان نتوانسته‌اند برای حفظ مالکیت عمومی، یکپارچه‌سازی را به دقت مدیریت کنند، در نتیجه آرامش مناطق مسکونی و ماهیت محله‌های هدف را به خطر انداخته‌اند. به عنوان مثال از طریق توسعه‌ی زمین‌های پارک "مازاد" برای خانه سازی. این مورد مخصوصاً در جایی مطرح است که یکپارچه‌سازی به جای آن که از طریق طرح‌های توسعه‌ی مجدد مدیریت شود، بدون برنامه‌ریزی و به صورت موقت صورت

بگیرد. تخریب رو به افزایش خانه‌های تک خانواری و جایگزینی آنها با سبک بلوک‌های آپارتمانی «شش تایی» و «دوازده تایی»، خشم بسیاری از گروه‌های اجتماعی مخالف یکپارچه‌سازی را موجب شد، بیشتر بدین دلیل که این گونه از توسعه‌ها می‌توانند حریم خصوصی را کاهش دهند، سطح سر و صدا را افزایش دهند، ترافیک جاده‌ای را وخیم تر سازند و پارکینگ حاشیه‌ای خیابان را افزایش داده و فضاهای سبز درون محله‌ها را کاهش دهند (۱۱، ۱۷-۱۵). در حال حاضر برخی از برنامه‌ریزان و پژوهشگران اوقات فراغت و نظریه‌پردازان فضای سبز، پیشنهاد می‌کنند که سیستم‌های برنامه‌ریزی استرالیا قادر به پاسخگویی چالش‌هایی که متراکم‌سازی و افزایش جمعیت ملازم آن بر فضاهای باز شهری و فضای سبز ایجاد می‌کنند، نیستند (۲، ۲۱-۱۸). این مطالعه مختص سازمان زیرساخت‌ها و برنامه‌ریزی کوئینزلند^۶ و «استراتژی شهر قابل زندگی» شورای شهر بریزبن^۷ (مرکز ایالت کوئینزلند استرالیا) می‌باشد. این استراتژی فرصت‌هایی را برای بهتر کردن و بهم پیوستن فضاهای عمومی به منظور بهبود رفاه در هسته‌ی منطقه‌ی شهری بریزبن فراهم خواهد ساخت. تمرکز اصلی بر روی این موارد خواهد بود: ۱- شناسایی و حمایت از یک «شبکه فضای عمومی یکپارچه» برای منطقه‌ی طراحی؛ ۲- پیوند زدن پارک‌ها و پلازاهای موجود توسط فضاها و پیوندهای جدید به رودخانه‌ی بریزبن و ۳- ارائه‌ی یک شبکه‌ی فضای عمومی که تفریحات پویا^۸ و شیوه‌ی زندگی سالم را ممکن خواهد ساخت. همچنین این استراتژی بر روی نقش حیاتی رودخانه‌ی بریزبن تمرکز خواهد داشت.

محدوده‌ی مورد مطالعه

منطقه‌ی مورد مطالعه ۵ کیلومتر از بخش مرکزی شهر بریزبن، حومه‌هایی نظیر اوچن فلور^۹، بالمورال^{۱۰}، بوئن هیلز^{۱۱}، بولیمبا^{۱۲}، کورپارو^{۱۳}، دوتون پارک^{۱۴}، هاوترن^{۱۵}، های گیت هیل^{۱۶}،

⁶ Queensland Department of Infrastructure and Planning

⁷ Brisbane City Council

⁸ Active recreation

⁹ Auchenflower

¹⁰ Balmoral

¹¹ Bowen Hills

کانگارو پوینت^{۱۷}، کلونین گرو^{۱۸}، نیو فارم^{۱۹}، نیو استید^{۲۰}، نورمن پارک^{۲۱}، پادینگتون^{۲۲}، اسپیرینگ هیل^{۲۳}، توونگ^{۲۴}، وست اند^{۲۵} و ولونگابا^{۲۶} را در برمی گیرد (شکل ۱ را ببینید). بسیاری از این حومه‌ها افزایش تراکم‌های مسکونی را در سال‌های اخیر در ارتباط با اشکال مختلفی از یکپارچه‌سازی و با تأکید بر روی پارک‌ها و دیگر فضاهای باز تجربه کرده‌اند (۵). یکی از اهداف استراتژی شهرهای قابل زندگی^{۲۷} جلوگیری از وقوع برخی از مشکلات فوق‌الذکر از طریق حفظ کیفیاتی است که موجب شاخص شدن شهر بریزبن می‌شود. برای انجام این کار، تصمیم‌گیرندگان به دنبال ادبیات موضوع در فضای باز شهری، پارک‌ها، پلازاها، بلوارها و سایر انواع فضای سبز، و همچنین بهترین شیوهی عمل در سایر شهرها، به منظور راهنمایی گرفتن از آنها هستند.

¹³ Coorparoo

¹⁴ Dutton Park

¹⁵ Hawthorne

¹⁶ Highgate Hill

¹⁷ Kangaroo Point

¹⁸ Kelvin Grove

¹⁹ New Farm

²⁰ Newstead

²¹ Norman Park

²² Paddington

²³ Spring Hill

²⁴ Toowong

²⁵ West End

²⁶ Woolloongabba

²⁷ liveable cities strategy